W. Somerset Maugham

VESELICE

ANEB KOSTLIVEC VE SKŘÍNI

PROSTOR

PROSTOR

POZDNÍ
edice
SBĚR

Edice Pozdní sběr přináší v nových, nebo revidovaných překladech díla cizojazyčných autorů, se kterými se český čtenář mohl setkat v průběhu dvacátého století. Díla, dnes možná pozapomenutá anebo zapadlá, která však na vinici času dozrála a prokázala svou trvalou hodnotu.

Svazek 7

W. Somerset Maugham

Veselice aneb Kostlivec ve skříni

PROSTOR

W. Somerset Maugham

VESELICE

ANEB KOSTLIVEC VE SKŘÍNI

přeložili Karel a Jiřina Kynclovi

PROSTOR | PRAHA | 2018

Originally published under the title
Cakes and Ale, or The Skeleton in the Cupboard

Copyright © by The Royal Literary Fund

Czech edition © PROSTOR, 2018
Translation © Karel Kyncl, Jiřina Kynclová, 1975
Cover picture © shutterstock/isifa, 2018

ISBN 978-80-7260-393-0

Překlad Karla a Jiřiny Kynclových vyšel v roce 1975
v nakladatelství Práce pod kryptonymem Irena Moravcová.

Autorova předmluva

Na tento román jsem poprvé pomyslel jako na povídku, a k tomu jako na nepříliš dlouhou povídku. Zde je poznámka, kterou jsem si zapsal, když mě to napadlo: „Požádali mě, abych napsal své vzpomínky na slavného spisovatele, přítele z dětství, který žije ve W. s prostou ženou, jež mu je velmi nevěrná. Tam píše svá velká díla. Později se ožení se svou sekretářkou, která se o něj stará a udělá z něho osobnost. Uvažuji, zda se přes svůj pokročilý věk trochu nevzpírá, když z něho dělají pomník.“ Psal jsem v té době sérii povídek pro *Cosmopolitan*. Podle smlouvy měly mít dvanáct set až patnáct set slov, aby s ilustrací nezabraly více než stránku časopisu, ale já jsem si dovoloval jistou volnost a ilustrace se pak přesunula na protější stránku, což mi poskytlo poněkud více místa. Myslel jsem si, že zmíněný námět se bude k tomuto účelu hodit, a odložil jsem ho pro budoucí použití. Postavu Rosie jsem však nosil v hlavě už dlouho. Už několik let jsem o ní chtěl psát, ale nikdy se k tomu nenaskytla příležitost. Nemohl jsem najít prostředí, které by pro ni bylo vhodné, a začínal jsem mít dojem, že je nikdy nenajdu. Nedělal jsem si s tím mnoho starostí. Nenapsaná postava v autorově hlavě zůstává jeho majetkem. Jeho myšlenky se k ní neustále vracejí, a zatímco ji jeho představivost postupně obohacuje o další rysy, autor

vychutnává jedinečnou rozkoš z pocitu, že tam, v jeho mozku, někdo prožívá bohatý a chvějivý život, který řídí jen jeho fantazie, a současně je jakýmsi podivným svéhlavým způsobem na něm nezávislý. Když se však postava objeví na papíře, přestává tím svému autorovi patřit. Zapomene na ni. Je podivuhodné, jak postava, kterou jste se ve svém snění zaobírali třeba mnoho let, najednou jako by přestala existovat.

Náhle mě napadlo, že ta malá poznámka, kterou jsem si zapsal, mi pro onu postavu nabízí rámec, který jsem hledal. Udělám z ní ženu svého slavného spisovatele. Usoudil jsem, že se můj příběh rozhodně nevejde do dvou tisíc slov, a tak jsem se rozhodl, že trochu počkám a použiji tento materiál pro jednu ze svých mnohem delších povídek, čtrnáct nebo patnáct tisíc slov, s nimiž jsem po vydání *Deště* nebyl neúspěšný. Čím déle jsem však přemýšlel, tím méně se mi chtělo plýtvat svou Rosie na povídku i této délky. Vrátily se mi staré vzpomínky. Zjistil jsem, že jsem neřekl všechno, co jsem chtěl, o městečku W. zmíněném v poznámce, kterému jsem v románu *O lidském údělu* dal jméno Blackstable. Po tolika letech jsem neviděl důvod, proč bych nemohl jít blíže ke skutečnostem. Ze strýce Williama, pastora v Blackstablu, a jeho ženy Isabelly se stal strýc pastor Henry a jeho žena Sophie. Z Philipa Careyho z dřívější knihy se stal vypravěč ve *Veselici*.

Když kniha vyšla, byl jsem z mnoha stran vystaven útokům, že jsem prý v postavě Edwarda Driffielda vykreslil portrét Thomase Hardyho. To nebyl můj záměr. Thomase Hardyho jsem neměl na mysli víc než George Mereditha nebo Anatola France. Jak je vidět z mé poznámky, zaujala mě představa, že úcta, kterou získal

spisovatel, jenž má za sebou mnoho let a mnoho poct, musí strašně nudit tu čilou duši, která v něm stále ještě žije dobrodružnými příběhy jeho fantazie. Mnoho podivných a znepokojujících myšlenek mu musí probíhat hlavou, myslel jsem si, zatímco si navenek udržuje důstojnou masku, kterou od něho vyžadují jeho obdivovatelé.

Četl jsem ve svých osmnácti letech *Tess z d'Urbervillů* s takovým nadšením, že jsem se rozhodl oženit se s mlékařkou, ale ostatní Hardyho knihy mě zdaleka nenadchly tak jako většinu mých současníků a jeho angličtinu jsem nepokládal za příliš dobrou. Nikdy jsem se o něho nezajímal tolik jako svého času o George Mereditha a později o Anatola France. O Hardyho životě jsem věděl jen málo. Teď o něm vím pouze tolik, abych si byl jistý, že společné body mezi ním a Edwardem Driffieldem jsou zanedbatelné. Spočívají jenom v tom, že se oba narodili ve skromných poměrech a že oba měli dvě ženy. S Thomasem Hardym jsem se setkal jen jednou. Bylo to na večeři u lady St. Helierové, známější ve společenské historii té doby jako Lady Jeune, která do svého domu (ve světě daleko exkluzivnějším, než je dnešní) ráda zvala každého, kdo tím nebo oním způsobem vzbudil zájem veřejnosti. Já byl tenkrát populárním a módním dramatikem. Byla to jedna z těch velkých večeří, které se pořádaly před válkou, se spoustou chodů, vývarem a zahuštěnou polévkou, rybou, několika předkrmy, sorbetem (aby člověk mohl chytit druhý dech), pečení, zvěřinou, sladkostmi, zmrzlinou a pikantními zákusky. Zúčastnilo se jí čtyřiadvacet lidí, z nichž každý byl svým společenským postavením, politickým věhlasem nebo

uměleckým výkonem výjimečný. Když se dámy uchýlily do salonu, zjistil jsem, že sedím vedle Thomase Hardyho. Pamatuji se na něho jako na malého mužíčka se zemitou tváří. I přesto že měl frak a košili s náprsenkou a s vysokým límečkem, v něm bylo cosi podivně blízkého zemi, půdě. Byl roztomilý a mírný. Napadlo mě tenkrát, že je v něm pozoruhodná směs plachosti a sebejistoty. Nepamatuji se, o čem jsme mluvili, ale vím, že jsme spolu hovořili tři čtvrtě hodiny. Nakonec mi udělal velkou poklonu: zeptal se mě (přeslechl mé jméno), čím se zabývám.

Slyšel jsem, že dva nebo tři spisovatelé si mysleli, že jsem je vylíčil v postavě Alroye Keara. Podlehli omylu. Tato postava je portrét složený z několika předloh: použil jsem vnějšího zjevu jednoho spisovatele, vypůjčil jsem si posedlost vyšší společností od druhého, srdečnost od třetího, pýchu na atletické výkony od čtvrtého a mnohé sám od sebe. Mám totiž odpuzující schopnost vidět svou vlastní nesmyslnost a nacházím v sobě mnoho vlastností, kterým mám chuť se vysmát. Kloním se k názoru, že právě to je důvodem, proč vidím lidi (mám-li věřit tomu, co o sobě neustále slýchám a neustále čtu) v méně lichotivém světle než většina autorů, kteří touto nešťastnou idiosynkrazií netrpí. Neboť všechny postavy, které tvoříme, jsou pouze kopiemi nás samých. Může to ovšem být také tak, že jiní autoři jsou skutečně ušlechtilejší, méně sobečtí, ctnostnější a oduševnělejší než já. Je naprosto přirozené, že mají-li božské vlastnosti, tvoří své postavy ke svému obrazu. Když jsem chtěl vykreslit portrét spisovatele, který používá všech prostředků reklamy, aby pomohl věhlasu svých děl, nemusel jsem soustřeďovat

pozornost na žádnou konkrétní osobu. Tato praxe je až příliš všeobecná. A člověk se nemůže ubránit pocitu sympatií k této praxi. Každý rok zapadnou beze stopy spousty knih, mnohé z nich pozoruhodné úrovně. Napsání každé z nich trvalo autorovi měsíce; možná že ji nosil v hlavě celá léta. Vložil do ní něco ze sebe, co je navždy ztraceno, a člověku rve srdce, když si pomyslí, jak velké je nebezpečí, že si jí nikdo ani nevšimne pod tlakem různých příčin, které tlačí na kritické váhy a obtěžkávají knihkupecké regály. Není tedy nepřirozené, že autor využívá všech prostředků, aby vzbudil pozornost veřejnosti. Zkušenosti ho naučily, jak se to dělá. Musí ze sebe udělat veřejného činitele. Musí se veřejnosti neustále ukazovat. Musí dávat interview, musí se snažit, aby v novinách vycházely jeho fotografie. Musí psát dopisy redakci *Timesů*, hovořit na schůzích a zabývat se sociálními otázkami. Musí pronášet přípitky na slavnostních večeřích, musí doporučovat knihy v nakladatelských reklamách a musí se ukazovat vždycky v pravý čas na pravých místech. Nikdy nesmí dovolit, aby se na něho pozapomnělo.

Je to tvrdá a namáhavá práce, neboť každý omyl mu může přijít draho. Bylo by surové dívat se jinak než laskavě na autora, který si dává takovou práci, aby přesvědčil celý širý svět, aby četl jeho knihy, o nichž je on sám upřímně přesvědčený, že za to stojí.

Je však jeden druh reklamy, který odsuzuji. Jsou to koktejly, pořádané u příležitosti vydání knihy. Zajistíte si přítomnost fotografa. Pozvete autory bulvárních sloupků a tolik významných osobností, kolik jen znáte. Bulvární novináři vám věnují odstavec a ilustrované časopisy uveřejní vaši fotografii, ale významné

osobnosti očekávají, že dostanou podepsaný výtisk knihy zdarma. Tahle sprostá praxe není méně odporná ani v případě, kdy se předpokládá (někdy nepochybně zcela právem), že její výlohy hradí nakladatel. Tohle ještě nebujelo v době, kdy jsem psal *Veselici*. Bylo by mi to poskytlo materiál na živou kapitolku.

1

Všiml jsem si, že když vám někdo zavolá, vy nejste doma a on vám nechá vzkaz, abyste mu okamžitě po návratu zavolali, že je to důležité, je to většinou důležitější pro něho než pro vás. Má-li někdo v úmyslu vás obdarovat nebo pro vás něco udělat, je většinou schopen udržet svou netrpělivost v rozumných mezích. Když jsem se tedy vrátil domů, abych měl čas právě tak vypít skleničku, vykouřit cigaretu a přečíst si noviny, než se budu muset obléknout a jít na večeři, a má bytná slečna Fellowsová mi sdělila, že pan Alroy Kear si přeje, abych mu okamžitě zavolal, bylo mi jasné, že mohu toto přání klidně ignorovat.

„To je ten spisovatel?“ zeptala se.

„Ano.“

Důvěrně mrkla po telefonu.

„Mám mu zavolat?“

„Ne, děkuji.“

„Co mám říct, jestli zavolá on?“

„Řekněte mu, aby mi u vás nechal vzkaz.“

„Dobře, pane.“

Stiskla rty. Sebrala prázdný sifon, přelétla očima pokoj, aby se přesvědčila, že je uklizený, a odešla. Slečna Fellowsová byla nadřenou čtenářkou románů. Byl jsem si jist, že přečetla všechny Royovy knížky. Nesouhlas, s jakým přijala mou liknavost, svědčil o tom, že

je přečetla s obdivem. Když jsem se opět vrátil domů, našel jsem na stole v jídelně vzkaz napsaný jejím výrazným, čitelným rukopisem:

Pan Kear volal dvakrát. Můžete s ním zítra poobědvat? Jestli ne, který den by se vám hodil?

Zvedl jsem obočí. Viděl jsem Roye naposled před třemi měsíci a tehdy jsme spolu mluvili jenom pár minut na nějakém večírku. Choval se jako vždy velice přátelsky, a když jsme se loučili, vyjádřil upřímnou lítost nad tím, že se vídáme tak zřídka.

„Londýn je strašný," řekl. „Člověk tu nemá chvilku času na schůzku s lidmi, se kterými by se rád setkal. Někdy příští týden spolu půjdeme na oběd, co říkáš?"

„S radostí," odpověděl jsem.

„Až přijdu domů, podívám se do diáře a zavolám ti."

„Dobře."

Neznal jsem Roye dvacet let jen tak pro nic za nic a věděl jsem, že v levé horní kapse vesty nosí neustále malý notýsek, do něhož si zapisuje své schůzky. Nebyl jsem tedy překvapený, když se neozval. Nedokázal jsem proto přesvědčit sám sebe, že tentokrát podlehl nutkavé touze mě pohostit zcela nesobecky. Než jsem si šel lehnout, zapálil jsem si dýmku a přemýšlel jsem, z jakých důvodů chce se mnou asi Roy jít na oběd. Možná že ho nějaká obdivovatelka otravuje, aby mi ji představil, nebo třeba do Londýna přijel na pár dní nějaký americký vydavatel a projevil přání, aby ho Roy se mnou seznámil. Nemohl jsem však svého starého přítele podceňovat natolik a podezírat ho, že by mu scházela vynalézavost, jak se s takovou situací vypořádat. A kromě toho mi vzkázal, abych si den naší schůzky vybral sám, a těžko mi tedy může chtít někoho představit.

Nikdo nedovedl dávat najevo vůči spisovatelskému kolegovi, o němž každý mluvil, nefalšovanější srdečnost než Roy, ale také nikdo se k němu nedokázal duchaplněji obrátit zády, když na jeho osobnost padl stín nečinnosti, nezdaru nebo úspěchu někoho jiného. Křivka spisovatelovy popularity má své vrcholy i propasti a já jsem si byl velice dobře vědom, že toho času mě veřejnost nebere příliš na vědomí. Bylo mi jasné, že bych si mohl najít výmluvu, jak Royovo pozvání odmítnout a neurazit ho přitom, i když jsem věděl, že Roy je odhodlaný muž a jestli se z nějakého důvodu rozhodl se mnou setkat, nemůže jeho vytrvalost zarazit nic jemnějšího než přímé „Jdi do prdele“. Posedla mě však zvědavost. A měl jsem pro Roye také velkou slabost.

S obdivem jsem sledoval jeho vzestup v literárním světě. Jeho kariéra by mohla klidně sloužit jako model pro každého mladého muže, který se hodlá věnovat literatuře. Neznám mezi svými vrstevníky nikoho, kdo by dosáhl tak významného postavení díky tak mizivému talentu. Ten by se vešel na vrchovatou polévkovou lžíci podobně jako vitaminový přípravek Bemax, který moudrý muž užívá denně před jídlem. Roy to dobře věděl a někdy mu asi muselo připadat skoro jako zázrak, že se mu s tímto talentem podařilo dát dohromady už asi třicet knížek. Nemůžu se ubránit myšlence, že na něho muselo zapůsobit jako blesk z čistého nebe, když si poprvé přečetl, jak Thomas Carlyle v jednom přípitku prohlásil, že génius je nekonečná schopnost snažit se. Zamyslel se nad tím. Jestli je to všechno, řekl si asi, mohu být stejný génius jako ostatní. A když pak vzrušená recenzentka jednoho časopisu pro ženy a dívky v poznámce o jedné jeho

knize tohoto výrazu použila (a v poslední době jej kritikové používají ochotně a často), jistě Royovi uklouzl spokojený povzdech člověka, který po dlouhých hodinách tvrdé lopoty vyluštil křížovku. Nikdo, kdo celá léta sleduje jeho neúmornou pracovitost, nemůže popřít, že si rozhodně zaslouží být géniem.

Když Roy začínal, měl jisté výhody. Byl jediným synem státního úředníka, který byl dlouho koloniálním ministrem v Hongkongu a zakončil svou kariéru jako guvernér Jamajky. Vyhledáte-li si heslo Alroy Kear v přeplněných stránkách almanachu *Kdo je kdo*, dočtete se tam, že je „jediný syn sira Raymonda Keara, rytíře řádu svatého Michala a Jiřího, rytíře řádu viktoriánského (viz sir Raymond Kear), a Emilie, ml. dcery generálmajora Percyho Camperdowna, přísl. indické armády“. Vzdělával se ve Winchesteru a na Oxfordu. Byl předsedou studentského bratrstva a pouze vinou nešťastného onemocnění spalničkami neobdržel modrou stuhu za své veslařské výkony. Jeho akademická kariéra byla spíš slušná než skvělá a univerzitu opustil bez jakéhokoli dluhu. Roy byl už tehdy muž výrazně šetrný, neinklinoval k nevýnosným výdajům a byl hodný syn. Věděl, že rodiče museli přinést značné oběti, aby mu mohli poskytnout tak drahé vzdělání. Když jeho otec odešel do penze a žil v neokázalém, ale dosti velikém domě blízko Stroudu v hrabství Gloucestershire, čas od času jezdil do Londýna na oficiální bankety, které měly něco společného s koloniemi, jež kdysi spravoval. Při těchto příležitostech chodíval do klubu Athenaeum, jehož byl členem. Prostřednictvím starého známého z tohoto klubu získal pro svého chlapce, který se vrátil z Oxfordu, místo vychovatele citlivého

a jediného syna jistého velice vznešeného lorda. To dalo Royovi příležitost seznámit se už v útlém věku s velkým světem. Této příležitosti také využil. V jeho dílech nenajdete žádné vulgarismy, které hyzdí produkci těch, co studovali nejvyšší vrstvy společnosti pouze ze stránek ilustrovaných časopisů. Roy naprosto přesně ví, jak spolu mluví dva vévodové, přesně zná způsob, jak je má oslovit člen parlamentu, právní zástupce, bookmaker nebo komorník. V bodrosti, s jakou Roy zachází ve svých prvních románech s vicekráli, velvyslanci, ministerskými předsedy, členy královské rodiny a s velkými dámami, je cosi úchvatného. Chová se k nim přátelsky a přitom nikoli povýšeně, důvěrně a přitom nikoli impertinentně. Nedopustí, abyste zapomněli na jejich společenské postavení, ale současně spolu s vámi sdílí příjemný pocit, že jsou ze stejného masa jako vy nebo já. Stále si říkám, jaká je škoda, že poté, co paní Móda rozhodla, že život aristokracie už není vhodným námětem pro vážnou literaturu, byl Roy – vždy silně vnímavý k tendencím doby – donucen se ve svých pozdějších románech omezit na duševní konflikty obchodních cestujících, kontrolorů účtů a burzovních makléřů. Nepohybuje se v těchto kruzích se svou starou jistotou.

Poznal jsem se s ním krátce po tom, co se vzdal svého vychovatelského povolání, aby se věnoval výlučně literatuře. Byl to tehdy pěkný urostlý mladík, v ponožkách měřil šest stop, a měl atletickou postavu, široká ramena a sebejisté vystupování. Nebyl žádný krasavec, ale měl veliké modré upřímné oči a světlehnědé kučeravé vlasy. Působil dojmem mužnosti a dalo se na něho dívat. Nos měl dosti krátký a bradu hranatou.

Vypadal počestně, čistotně a zdravě. Trošku jako atlet. Žádný člověk, který četl v jeho prvních knížkách tak živé a tak přesné popisy štvanic na lišku, nepochyboval o tom, že píše z vlastní zkušenosti. A on skutečně donedávna ochotně opouštěl tu a tam svůj psací stůl, aby se mohl zúčastnit honu. První román vydal v období, kdy mužové literatury, aby dokázali svou mužnost, pili pivo a hráli kriket, a po několik let jenom zřídka existovala nějaká literární jedenáctka, v níž by se nevyskytovalo jeho jméno. Tato umělecká škola, ani nevím proč, ztratila svůj půvab, knihy jejích příslušníků jsou zapomenuty a oni, i když nadále hrají kriket, mají jisté těžkosti s publikováním svých článků. Roy přestal hrát kriket už před mnoha lety a místo toho si vypěstoval jemný smysl pro francouzské červené víno.

S prvním románem byl Roy velice skromný. Román to byl krátký, dovedně napsaný a – jako všechno ostatní, co od té doby napsal – naprosto vkusný. Poslal jej se zdvořilými dopisy všem význačným spisovatelům té doby a v těchto dopisech každému z nich napsal, jak nesmírně obdivuje jeho díla, jak mnoho se z nich naučil a jak horoucně se snaží sledovat, i když jen ze značné vzdálenosti, stezku, již vyznačil adresát toho kterého dopisu. Pokládá svou knížku k nohám velikého umělce jako hold mladého muže vstupujícího na spisovatelskou dráhu tomu, k němuž bude vždy vzhlížet jako ke svému mistrovi. Je si zcela vědom, jak troufalé je žádat tak zaměstnaného muže, aby ztrácel čas s nedomrlým pokusem začátečníka, ale úpěnlivě prosí o kritiku a radu. Jenom málo odpovědí bylo formálních. Spisovatelé, kterým napsal, polichoceni jeho chválou, odpověděli dlouhými úvahami. Royovu

knížku chválili; mnozí z nich pozvali Roye na oběd. Byli okouzleni jeho upřímností a nadšením. Žádal od nich rady s dojemnou pokorou a sliboval s působivou upřímností, že se podle nich bude řídit. Tady, říkali si literární velmistři, je člověk, kterému stojí za to trošku pomoci.

Royův román měl velký úspěch. Vynesl mu mnoho přátel v literárních kruzích a zakrátko bylo nemožné navštívit čajový dýchánek v Bloomsbury, Campden Hillu nebo Westminsteru a nenajít tam Roye, jak se potlouká kolem stolu se zákusky nebo zbavuje nějakou starší dámu prázdného čajového šálku. Byl tak mladý, tak upřímný, tak veselý, smál se s takovou chutí vtipům, které vyprávěli jiní, že si ho každý musel zamilovat. Vstoupil do klubů v podzemí hotelů na Victoria Street nebo v Holbornu, v nichž literáti, mladí právníci a dámy, ověšené šňůrami skleněných perel, pojídali večeři za tři šilinky a šest pencí a debatovali přitom o umění a literatuře. Brzo se ukázalo, že má pozoruhodný talent k pronášení přípitků. Byl tak příjemný, že jeho spisovatelští kolegové, jeho soupeři a vrstevníci mu promíjeli dokonce i to, že je gentleman. Štědře chválil jejich sotva opeřená dílka, a když mu poslali k posouzení rukopisy, nenašel na nich nikdy žádnou vadu. Pokládali ho proto nejen za správného chlapíka, ale i za spravedlivého soudce.

Napsal svůj druhý román. Dal si s ním velkou práci a využil rad, jež mu poskytli zkušenější. Bylo jen spravedlivé, když více než jeden z nich napsal na Royovu žádost recenzi pro časopisy, s jejichž šéfredaktory Roy navázal styky, a bylo jen přirozené, když tyto recenze byly lichotivé. Jeho druhý román byl úspěšný, ale

nikoli tak úspěšný, aby to vzbudilo nemilou reakci jeho soupeřů. Vlastně jen potvrdil jejich podezření, že Roy svými díly nikdy Temži nezapálí. Byl to takový prima kamarád. Vůbec se nevytahoval. S radostí podali pomocnou ruku člověku, který se nikdy nedostane tak vysoko, aby jim mohl překážet. Znám několik lidí, kteří se teď trpce usmívají, když uvažují o omylu, jehož se dopustili.

Když však říkají, že je nafoukaný, mýlí se. Roy nikdy neztratil skromnost, která byla v mládí nejpůvabnějším rysem jeho povahy.

„Já vím, že nejsem žádný velký spisovatel," řekne vám. „Když se začnu srovnávat s velikány, prostě přestanu existovat. Myslíval jsem si, že jednoho dne napíšu opravdu veliký román, ale už dávno jsem v to přestal doufat. Chci jenom, aby si o mně lidé říkali, že dělám, co mohu. Já opravdu pracuju. Nepustím z ruky nic, co by bylo jen tak halabala. Myslím, že dovedu vyprávět dobrý příběh a že dokážu stvořit hrdiny, kteří vypadají pravdivě. A koneckonců – důkaz, jaký je pudink, je v tom, že se jí: *Ucho jehly* mi vyšlo v Anglii v pětatřiceti tisících a v Americe v osmdesáti tisících výtisků a za právo otiskovat mou příští knihu na pokračování jsem dostal ty nejbáječnější nabídky."

A co to může být koneckonců jiného než skromnost, co ho nutí dokonce i teď psát recenzentům svých knih, děkovat jim za chválu a zvát je na oběd? A co víc: když ho někdo v recenzi ztrhá a Roy, zejména od té doby, co je jeho reputace tak veliká, musí spolknout nějakou zlou potupu, nepokrčí jen rameny jako většina z nás, nevyštěkne nadávku směrem k darebákovi, kterému se jeho dílo nelíbí, a pak to vypustí z hlavy. Ne, on

napíše kritikovi dlouhý dopis, sdělí mu, jak velice ho mrzí, že pokládá jeho knihu za špatnou, že však jeho recenze je sama o sobě tak zajímavá a – může-li se to odvážit říct – dokazuje tolik kritického smyslu a citu pro jazyk, jež má její autor, že mu prostě musí napsat. Nikdo se tolik nesnaží zlepšit svou práci jako on a doufá, že je stále ještě schopný se učit. Nechce obtěžovat, ale jestli kritik nemá ve středu nebo v pátek co dělat, nepoobědval by s ním v Savoyi a neřekl by mu při té příležitosti přesněji, proč si myslí, že je jeho kniha tak špatná? Nikdo nedokáže objednat oběd lépe než Roy a obvykle v době, kdy kritik spolyká půl tuctu ústřic a kus jehněčího hřbetu, spolkne s tím i svá kritická slova. Je pouze aktem poetické spravedlnosti, že když vyjde příští Royův román, kritik zjistí, že autor ve svém novém díle dosáhl podstatného pokroku.

Jedna z těžkostí, s níž se člověk setkává na své cestě životem, je problém, co dělat s osobami, s nimiž jsme se kdysi důvěrně přátelili, ale o něž jsme v určitém období ztratili zájem. Když mají oba partneři skromné společenské postavení, dojde k přerušení kontaktu přirozeně, bez nepříjemných pocitů, ale když jeden z nich dosáhne věhlasu, nastane trapná situace. Slavný muž získá množství nových přátel, ale ti staří jsou nesmiřitelní. Známý muž má tisíce povinností, které mu ubírají čas, ale staří přátelé jsou toho názoru, že na jeho čas mají v první řadě právo oni. Pokud jim není neustále k dispozici, vzdychají a krčí rameny:

„Ach ano, ty jsi prostě jako všichni ostatní. Musel jsem přece čekat, že se na mě vykašleš teď, když máš úspěchy."

To je ale opravdu to, co by věhlasný muž velice rád

udělal, kdyby k tomu měl odvahu. Většinou ji nemá. Slabošsky přijme pozvání na nedělní večeři. Studená hovězí pečeně je z mraženého masa, pochází z Austrálie a byla převařená už v poledne, a burgundské – ach, proč tomu vlastně říkají burgundské? Copak nikdy nebyli v Beaune a nebydleli v hotelu *de la Poste*? Je samozřejmě skvělé povídat si o starých dobrých časech, kdy jsme spolu sdíleli suchou kůrku chleba v podkrovní komůrce, ale když se zamyslíte nad tím, jak blízko k podkrovní komůrce má pokoj, ve kterém sedíte, přijdete poněkud do rozpaků. Jste celý nesvůj, když vám přítel vypráví, jak se jeho knihy neprodávají a jak jeho povídky nechce nikdo otiskovat; divadelní ředitelé zcela odmítají číst jeho hry, a když je srovná s některými blbostmi, které se teď píší (zde na vás upře vyčítavý pohled), zdá se mu to opravdu trošku kruté. Rozpačitě se díváte stranou. Začnete přehánět neúspěchy, které vás potkaly, aby si přítel uvědomil, že ani vy nemáte lehký život. Mluvíte o své práci způsobem nanejvýš znevažujícím a poněkud vás zarazí, když zjistíte, že váš hostitel má naprosto stejný názor. Hovoříte o vrtkavosti čtenářstva, aby se mohl utěšit myšlenkou, že s vaší popularitou to jde z kopce. Je přátelský, ale přísný kritik.

„Nečetl jsem tvou poslední knihu," říká, „ale tu předposlední jsem četl. Zapomněl jsem, jak se jmenovala."

Řeknete mu to.

„Dost mě zklamala. Myslím, že nebyla tak dobrá jako některé z těch věcí, které jsi psal dřív. Samozřejmě víš, která je má nejoblíbenější."

A vy, který schytává pohlavky nejen od něho, okamžitě vyhrknete název první knížky, kterou jste vůbec

napsal: bylo vám tenkrát dvacet, knížka byla nedopečená a naivní a každá stránka nesla otisk vaší nezkušenosti.

„Něco tak dobrého už nikdy nenapíšeš," řekne váš starý přítel srdečně a vás přepadne pocit, že od té jediné šťastné trefy byla celá vaše kariéra jediným dlouhým pádem. „Pořád si myslím, že jsi vlastně nikdy docela nesplnil ty naděje, které se tenkrát do tebe vkládaly."

Plynová kamna vám opékají nohy, ale ruce máte jako led. Pokradmu se díváte na hodinky a přemýšlíte, jestli váš přítel nebude pokládat za urážku, když odejdete už v deset. Řekl jste řidiči, aby na vás čekal za rohem, neboť váš nádherný vůz před vchodem by zbytečně zdůrazňoval přítelovu chudobu, ale když jste na odchodu, přítel řekne:

„Stanice autobusu je na konci ulice. Já tě tam doprovodím."

Propadnete panice a přiznáte se, že máte auto. Přítel podotkne, že je mu velice divné, proč na vás šofér čeká za rohem. Odpovíte, že šofér už má takové mouchy. Když dojdete k autu, přítel si ho prohlédne se shovívavou nadřazeností. Nervózně navrhnete, aby s vámi někdy povečeřel. Slíbíte, že mu napíšete, a na cestě odtud přemýšlíte, jestli si nebude myslet, že jste vejtaha, když ho pozvete do hotelu Claridge, nebo zase škudlil, když mu navrhnete Soho.

Roy Kear žádnou z těchto strastí netrpěl. Když řeknu, že se na člověka vykašlal okamžitě, jakmile ho vymačkal jako citron, zní to trošku brutálně; trvalo by však příliš dlouho vyjádřit to sofistikovaněji a vyžadovalo by to tak jemné rozvržení narážek, odstínů

a škádlivých a něžných nápověd, že jestli je na dně toho všeho jenom ono suché konstatování, je lépe se s ním spokojit. Většina z nás cítí odpor k člověku, vůči němuž jsme se dopustili nevychovanosti, ale Roy měl vždycky srdce na pravém místě a to mu nikdy nedovolilo cítit takovou malichernost. Dovedl člověka velice mrzce využít, a poté k němu necítil ani tu nejmenší nevraživost.

„Chudák Smith," říkával. „Je to tak milý člověk, mám ho moc rád. Škoda že tak zatrpkl. Kdyby tak pro něj mohl někdo něco udělat. Ne, neviděl jsem se s ním už celá léta. Pokoušet se nastavovat stará přátelství nepřináší nic dobrého. Je to bolestné pro obě strany. Člověk opravdu z některých lidí vyrůstá a nedá se dělat nic jiného než to vzít na vědomí."

Když však Smitha náhodou potkal v nějaké společnosti, třeba při soukromé prohlídce Královské akademie, nikdo se nemohl chovat srdečněji. Nadšeně mu stiskl ruku a zahlaholil, jak je skvělé, že ho zase vidí. Měl rozzářenou tvář. Nešetřil projevy přátelství jako laskavé slunce svými paprsky. Smith v žáru těchto projevů přátelství pookřál; to je od Roye zatraceně poctivé, když říká, že by dal pravou ruku za to, kdyby se mu podařilo napsat knížku aspoň z poloviny tak dobrou, jako je ta Smithova poslední. Když měl ovšem Roy dojem, že si ho Smith nevšiml, honem se díval na druhou stranu; Smith si ho však všiml a urazil se. Byl velmi zklamaný. Řekl, že za starých časů mu byl Roy vděčen, když se s ním rozdělil o steak v zaplivané hospodě a když s ním mohl strávit měsíc dovolené v rybářské chatě v St. Ives. Řekl, že Roy je oportunista. Řekl, že je snob. Řekl, že celá jeho kariéra je podvod.

Smith se samozřejmě mýlil. Nejlepším rysem Royova charakteru je jeho upřímnost. Nikdo by nedokázal stavět na podvodu celých pětadvacet let. Pokrytectví je nejobtížnější hřích, kterému se člověk může oddávat, a klade nesmírné nároky na nervovou soustavu. Vyžaduje neustálou bdělost a ostražitost a výjimečné soustředění všech duševních sil. Nedá se pěstovat ve volných chvílích jako třeba cizoložství nebo obžerství; je to zaměstnání na čtyřiadvacet hodin denně. Člověk k němu potřebuje také smysl pro cynický humor; Roy se sice hodně smál, ale nikdy jsem ho nepodezříval, že by vždycky věděl, čemu se směje, a jsem si zcela jistý, že být cynický je nad jeho síly. Jen málo jeho románů jsem dočetl až do konce, ale mnohé jsem aspoň začal číst a podle mého názoru stopy jeho upřímnosti najdete doslova na každé z početných stránek, které popsal. To je jasně hlavním důvodem jeho stabilní popularity. Roy vždycky upřímně věřil všemu, čemu v té chvíli věřili všichni ostatní. Když psal romány o aristokracii, upřímně věřil, že aristokraté jsou sice zhýralí a nemorální, ale mají v sobě jistou ušlechtilost a vrozené vlohy k vládě nad britským impériem. Když později přesedlal na hrdiny ze střední vrstvy, upřímně věřil, že jsou solí země. Jeho lotři jsou vždycky lotrovští, hrdinové hrdinští a panny cudné.

Když Roy zval autora lichotivého interview na oběd, bylo to proto, že mu byl upřímně vděčný za jeho dobré mínění, a když zval autora interview nelichotivého, bylo to proto, že měl upřímnou snahu polepšit se. Když přijeli do Londýna jeho obdivovatelé z Texasu nebo ze západní Austrálie, šel s nimi do Národní galerie, nejen aby jim poskytl příležitost ke vzdělání, ale také proto,

že upřímně toužil být svědkem jejich reakce na umění. Stačilo vyslechnout jeho jedinou přednášku a člověk si byl jistý jeho upřímností.

Když stál na stupínku v obdivuhodně obnošeném fraku nebo – pokud to lépe vyhovovalo okolnostem – ve volném, velmi zašlém, ale perfektně střiženém obleku vycházkovém a díval se vážně do obecenstva, zpříma, ale s půvabnou ostýchavostí, člověk musel přiznat, že jde za svým cílem s naprostou vážností. Tu a tam sice předstíral, že mu schází nějaký výraz, ale to jenom aby zesílil jeho působivost, když jej vyslovil. Měl sytý a mužný hlas. Dovedl dobře vyprávět. Nikdy nenudil. S láskou přednášel o mladších spisovatelích Anglie a Ameriky a líčil svým posluchačům jejich neobyčejné vlastnosti s nadšením, které svědčilo o jeho velkomyslnosti. Možná se věnoval svým mladším kolegům až příliš, neboť po jeho přednášce měl člověk dojem, že o nich ví skutečně všechno, co vědět chce, a že už není vůbec nutné číst jejich knihy. Předpokládám, že to bude asi důvod, proč po Royově přednášce v nějakém provinčním městě si tam nikdo nekoupí jediný výtisk knih autorů, o kterých mluvil, a proč jeho vlastní knihy tam jdou vždycky na dračku. Hýří energií. Absolvoval nejen úspěšné turné po Spojených státech, ale přednášel křížem krážem po celé Velké Británii. Žádný klub nebyl příliš malý, žádný spolek pro povznesení svých členů příliš nedůležitý, aby jimi pohrdl a nevěnoval jim aspoň hodinu svého času. Tu a tam zrevidoval své přednášky a vydal je v pěkné knížečce. Většina lidí, která se o tyto věci zajímá, jistě aspoň prolistovala díla nazvaná *Moderní romanopisci*, *Ruská beletrie* a *Někteří spisovatelé* a jen málokdo

nebude souhlasit s tím, že tato dílka dokazují skutečný cit pro literaturu a okouzlující autorovu osobnost.

Tím však rozsah Royovy činnosti není ani zdaleka vyčerpán. Je aktivní člen organizací založených za účelem podpory zájmů spisovatelů nebo za účelem usnadnění jejich tvrdého osudu, když je nemoc nebo stáří uvrhly do bídy. Je vždy ochoten přiložit ruku k dílu, když se zákonodárné orgány zabývají problémy autorských práv, a nikdy ho není nutné přemlouvat, aby zaujal své místo v těch delegacích do zahraničí, jež mají za úkol navazovat přátelské styky mezi spisovateli různých národů. Vždy je možné s ním počítat, když je nutné promluvit za literaturu na nějaké večeři, a je stálým členem výborů založených k důstojnému uvítání literárních veličin ze zámoří. Na žádném dobročinném bazaru nechybí podepsaný výtisk alespoň jedné jeho knihy. Nikdy neodmítne žádné interview. Správně říká, že nikdo nezná líp než on obtíže spisovatelského řemesla, a jestliže může pomoci těžce se probíjejícímu novináři, aby si vydělal pár grošů tím, že si s ním příjemně popovídá, bylo by nelidské to odmítnout. Zásadně zve takového novináře na oběd a jenom málokdy se mu nepodaří vzbudit v něm dobrý dojem. Vyhrazuje si pouze, že článek musí před otištěním vidět. Nikdy neprojevuje netrpělivost vůči těm, kteří telefonují slavným lidem v nejméně vhodnou dobu a vyptávají se jich jménem čtenářů svého listu, zda věří v Boha nebo co obvykle snídají. Vystupuje na každém sympoziu a veřejnost je informována, co soudí o prohibici, vegetariánství, jazzu, česneku, tělesné výchově, manželství a úloze ženy v domácnosti.

Jeho názory na manželství jsou abstraktní, neboť se mu podařilo úspěšně uniknout tomuto stavu, který mnozí umělci jen s velikými obtížemi uvádějí do souladu se svízelnými problémy svého životního poslání. Všeobecně se ví, že po několik let beznadějně miloval jistou vdanou ženu ze šlechtických kruhů, a ačkoli o ní nikdy nemluví jinak než s rytířským obdivem, je všeobecně známo, že se k němu zachovala krutě. Romány jeho středního období zrcadlí ve své nezvyklé hořkosti onu duševní trýzeň, jíž byl tehdy vystaven. Duševní muka, kterými prošel, mu pak umožnila vyhnout se bez urážek nástrahám dam pochybné pověsti, ošoupaným ozdobám pokoutních literárních kroužků, které byly ochotny vyměnit své nejisté nadání za jistotu manželství s úspěšným spisovatelem. Kdykoli zahlédl v jejich rozzářených očích stín obřadní síně, řekl jim, že vzpomínka na velikou lásku mu navždy bude znemožňovat, aby vstoupil do jakéhokoli stálého svazku. Jeho donkichotství dámy rozčilovalo, ale neuráželo. Trošku si vždycky povzdechl, když nahlas uvažoval o tom, že mu jsou navždy odepřené radosti domácího krbu a nádherný pocit rodičovství, ale on je připraven vzít na sebe tuto oběť nikoli pouze v zájmu svého ideálu, ale rovněž v zájmu všech zúčastněných. Přišel totiž na to, že lidé nechtějí být otravováni ženami spisovatelů a malířů. Umělec, který trvá na tom, že kamkoli jde, musí s sebou vzít svou ženu, se každému brzo zprotiví, a v důsledku toho pak není zván tam, kam by se rád dostal. A když zase nechá ženu doma, bývá při návratu vystaven výčitkám, které kazí klidnou atmosféru, kterou nutně potřebuje, aby ze sebe vydal to nejlepší. Alroy Kear je svobodný muž a teď,

když je mu padesát, už s největší pravděpodobností svobodný zůstane.

Je příkladem toho, co může dokázat spisovatel, k jakým výšinám může vylétnout pouhou pílí, využitím zdravého rozumu, poctivostí a účinnou kombinací různých prostředků. Je to dobrý muž a jeho úspěch mu může závidět jenom notorický hnidopich. Měl jsem pocit, že usnu-li s touto myšlenkou, zajistí mi to dobrou noc. Naškrábal jsem vzkaz pro slečnu Fellowsovou, vyklepal z dýmky popel, zhasl v obývacím pokoji a šel spát.

2

Když jsem si druhého dne ráno zazvonil pro ranní poštu, dostal jsem s ní také odpověď na vzkaz slečny Fellowsové, totiž že pan Alroy Kear mě očekává ve čtvrt na dvě ve svém klubu v St. James Street. Zašel jsem proto krátce před jednou do svého klubu a dal jsem si koktejl, neboť mi bylo naprosto jasné, že ten mi Roy nenabídne. Pak jsem šel dolů po St. James Street, líně jsem si prohlížel výkladní skříně, a protože jsem měl ještě pár minut času (nechtěl jsem přijít na schůzku příliš přesně), zašel jsem do aukční síně Christie's podívat se, jestli tam není něco, co by se mi líbilo. Dražba právě začala a skupina tmavých mužíků soupeřila o jednotlivé kusy viktoriánských stříbrných příborů, zatímco aukcionář znuděně sledoval jejich gesta a hučel: „Nabídka deset šilinků, jedenáct, jedenáct

šilinků šest pencí…“ Byl krásný den na počátku června a vzduch na King Street byl čistý a jiskřivý. Obrazy na stěnách aukční síně v něm vypadaly velmi ošuměle. Odešel jsem. Lidé chodili po ulici jaksi bezstarostně, jako kdyby jim pohoda toho dne sestoupila do duší a oni měli najednou překvapující chuť zapomenout na své každodenní starosti a jenom žít.

Royův klub byl důstojnost sama. V předpokoji byl pouze stařičký vrátný a pikolík, a já měl najednou melancholický pocit, že všichni členové se pravděpodobně účastní pohřbu vrchního číšníka. Vyslovil jsem Royovo jméno a pikolík mě zavedl do prázdné chodby, kde jsem zanechal svůj klobouk a hůl, a pak do prázdné haly, ověšené portréty viktoriánských státníků v životní velikosti. Z kožené pohovky se zdvihl Roy a vřele mě uvítal.

„Půjdeme hned nahoru?“ zeptal se.

Opravdu mi koktejl nenabídl a já jsem si blahopřál ke své prozíravosti. Vedl mě vzhůru po vznešeném a liduprázdném schodišti, pokrytém tlustou vrstvou koberců; vstoupili jsme do jídelny pro nečleny klubu a byli jsme jejími jedinými návštěvníky. Byla to prostorná, čistá a bílá místnost s neoklasicistním oknem. Usadili jsme se pod ním a vážný číšník nám předložil jídelní lístek. Hovězí, skopové a jehněčí, studený losos, jablkový koláč, rebarborový koláč, angreštový koláč. Přejížděl jsem očima po tom listu papíru a povzdychl jsem si při myšlence na restauraci za rohem s francouzskou kuchyní, živým hovorem a hezkými nalíčenými ženami v letních šatech.

„Můžu ti doporučit telecí a šunkovou paštiku,“ řekl Roy.

„Tak dobře.“

„Salát namíchám sám,“ řekl jaksi mimochodem, ale přesto velitelsky číšníkovi a pak ještě jednou mrkl na jídelní lístek a pravil šlechetně: „A co kdybychom si dali ještě trošku chřestu?“

„To by bylo skvělé.“

Promluvil opět poněkud vznešeněji.

„Chřest pro dvě osoby, a řekněte šéfkuchaři, aby ho osobně vybral. A teď – co budeš pít? Co bys říkal láhvi rýnského? Rýnské tu máme báječné.“

Souhlasil jsem a Roy řekl číšníkovi, aby nám zavolal sklepmistra. Nemohl jsem než obdivovat autoritativní, ale současně naprosto zdvořilý způsob, kterým vydával rozkazy. Člověk měl pocit, že takto by si dobře vychovaný král poslal pro jednoho ze svých polních maršálků. Sklepmistr v důstojné černi a se stříbrným řetězem svého úřadu kolem krku přispěchal s vinným lístkem v ruce. Roy mu pokývl s úsečnou laskavostí.

„Buďte zdráv, Armstrongu, chtěli bychom Liebfraumilch ročník jednadvacet.“

„K službám, pane.“

„Kolik ho ještě ve sklepě máme? Dost? Takové už neseženeme, to víte.“

„Obávám se, že ne, pane.“

„Ale konečně – nemá cenu mluvit o těžkostech, které teprve přijdou, co, Armstrongu?“

Roy se usmál na sklepmistra se šelmovskou srdečností. Sklepník měl s hosty dlouholeté zkušenosti a věděl, že tato poznámka si žádá odpověď.

„Ne, pane.“

Roy se rozesmál a mrkl na mě. Pěkná figurka, tenhle Armstrong.

„To víno dejte chladit, Armstrongu. Ne příliš, však víte, jen jak to má být. Chci, aby můj host viděl, že tady dobře víme, co se patří.“ A když nás sklepmistr opustil: „Doufám, že tě nemrzí, že jsem tě zavedl sem. Je tu klid a můžeme si pěkně popovídat. Už se nám to nepodařilo celou věčnost. Vypadáš výborně.“

To mě přimělo všimnout si Royova zjevu.

„Ani z poloviny tak dobře jako ty,“ odpověděl jsem.

„To je výsledek bezúhonného, střídmého a bohabojného života,“ zasmál se. „Spousta práce. Spousta tělesného cvičení. Jak jsi na tom s golfem? Musíme si spolu někdy zahrát.“

Věděl jsem, že Roy je šampion a že by mu nic neudělalo menší radost než strávit den s tak průměrným hráčem, jako jsem já. Bylo mi ovšem jasné, že tak neurčité pozvání mohu klidně přijmout. Vypadal jako ztělesněné zdraví. Kučeravé vlasy mu hodně zešedivěly, ale slušelo mu to a jeho upřímná opálená tvář pod nimi vypadala mladší. Royovy oči, které se dívaly na svět s tak srdečnou otevřeností, byly veselé a čisté. Nebyl tak štíhlý jako zamlada, takže mě nepřekvapilo, že požádal vrchního o slané sušenky, když nám nabízel žemle.

Jistá tělnatost však jen podtrhovala jeho důstojnost. Dodávala jeho poznámkám váhu. Pohyboval se trošku rozvážněji než kdysi a to v člověku vzbuzovalo jakýsi občerstvující pocit důvěry. Seděl v křesle tak důstojně, že jste měli téměř dojem, že se tyčí na pomníku.

Nevím, jestli se mi podařilo, jak jsem chtěl, popisem Royova dialogu se sklepmistrem ukázat, že jeho konverzace nebyla obvykle ani jiskřivá, ani vtipná. Byla však plynná a Roy se při ní tolik smál, že jste místy

propadali iluzi, že vypráví něco zábavného. Nikdy nebyl v rozpacích, co říct, a dokázal diskutovat o denních událostech s lehkostí, která jeho posluchače zbavovala napětí.

Mnozí spisovatelé mají vinou svého povolání špatný zvyk příliš pečlivě volit slova, která používají v obyčejném rozhovoru. Tvoří věty s podvědomou péčí a neříkají ani více, ani méně, než si myslí. Pro osoby z vyšších společenských kruhů, jejichž slovník je zásluhou jednoduchých životních potřeb omezen, je rozhovor s takovými vzdělanci poněkud příliš náročný, a vyhledávají proto jejich společnost pouze váhavě. Roy však ve svých partnerech takové nepříjemné pocity nikdy nevzbuzoval. Dovedl mluvit s gigolem v termínech, které mu byly naprosto srozumitelné, a dovedl promluvit s hraběnkou, jedoucí na koni, jazykem podkoního. Říkali o něm s nadšením a s úlevou, že vůbec není jako spisovatel. Žádný kompliment ho netěšil víc. Moudří lidé používají řadu prefabrikovaných frází (v době, kdy to píšu, je nejrozšířenější „to je mi šumafuk“), populárních adjektiv (jako „božský“ nebo „zajímavý“), sloves, jejichž smysl znáte jenom tehdy, když se pohybujete ve správné společnosti (jako „nahustit“), což všechno dává obyčejnému rozhovoru nezávazný vtip a odstraňuje nutnost přemýšlet. Američané, kteří jsou nejvýkonnější lidé na Zemi, dovedli tento systém k takovým výšinám dokonalosti a vynalezli tak širokou paletu jadrných a otřepaných frází, že dokážou vést zábavnou a oduševnělou konverzaci, a přitom nemusejí ani chviličku přemýšlet o tom, co říkají. To jim umožňuje soustředit se na důležitější problémy: na velký obchod a cizoložství. Roy měl

v tomto smyslu široký repertoár a jeho čich pro nejpoužívanější výraz okamžiku byl neomylný. Kořenil tím svou řeč, ale velice obratně, používal těchto prostředků s jakousi bystrou horlivostí, jako by právě vznikly v jeho vynalézavém mozku.

Teď hovořil o tom a o onom, o našich společných přátelích a nejnovějších knihách, o opeře. Byl velice bezprostřední. Srdečnost byla vždycky jeho silnou stránkou, ale tentokrát byl tak srdečný, že mi přecházel zrak i sluch. Litoval toho, že se vídáme tak zřídka, a otevřeně mi řekl (otevřenost je jedním z jeho nejkrásnějších charakterových rysů), jak velice mě má rád a jak velice si mě váží. Měl jsem pocit, že jeho nanejvýš příznivé mínění o mé maličkosti musím oplatit stejnou mincí. Ptal se mě na knihu, kterou právě píšu, proto jsem se ho zeptal i já na knihu, kterou zrovna píše. Svěřili jsme jeden druhému, že ani on, ani já jsme dosud nedosáhli takového úspěchu, jaký bychom si zasloužili. Konzumovali jsme telecí a šunkovou paštiku a Roy mi vysvětloval, jak namíchal salát. Pili jsme rýnské víno a uznale jsme mlaskali.

A já jsem neustále přemýšlel, kdy konečně přejde k věci.

Nemohl jsem se donutit uvěřit, že Alroy Kear by uprostřed londýnské sezony vyplýtval hodinu svého času na kolegu, který nepíše recenze a nemá nikde žádný vliv, jenom proto, aby si s ním poklábosil o Matissovi, ruském baletu a Marcelu Proustovi. Kromě toho jsem v pozadí jeho bezstarostné veselosti nejasně cítil cosi jako úzkost. Kdybych nevěděl, že je na tom finančně znamenitě, byl bych ho začal podezřívat, že si ode mě chce vypůjčit sto liber. Zdálo se už, že oběd

skončí a Roy nenajde příležitost vyslovit to, co má na srdci. Věděl jsem, že je opatrný. Došel možná k názoru, že bude lepší, když této schůzky, první po tak dlouhé době, využije raději pouze k navázání přátelských vztahů a na dobré a vydatné jídlo, které do mě investoval, se bude dívat jako na návnadu, kterou rybář spouští do moře, když chce ulovit pořádnou rybu ve veliké hloubce.

„Co kdybychom šli a dali si vedle kávu?“ zeptal se.

„Jak si přeješ.“

„Myslím, že to tam bude pohodlnější.“

Odešel jsem za ním do vedlejší místnosti, mnohem prostornější, v níž byla veliká kožená křesla a obrovské pohovky. Na stolech ležely závěje novin a časopisů. V rohu spolu tlumeně hovořili dva staří pánové. Nepřátelsky se po nás podívali, ale Roye to neodradilo od srdečného pozdravu.

„Buďte zdráv, generále,“ vykřikl a radostně pánům pokynul.

Zastavil jsem se na chvíli u okna, díval jsem se ven na slunný den a přál jsem si vědět víc o historických sdruženích, která mají svá sídla na St. James Street. Styděl jsem se, že neznám ani jméno toho klubu naproti přes ulici. Roye jsem se na to bál zeptat, aby mnou snad nezačal opovrhovat, že nevím, co ví každý pořádný člověk. Přivolal mě otázkou, jestli si dám ke kávě brandy, a když jsem odmítl, trval na tom. Brandy jeho klubu je přece slavné. Posadili jsme se vedle sebe na lenošku u elegantního krbu a zapálili jsme si doutníky.

„Když Edward Driffield přijel naposledy do Londýna, obědval tu se mnou,“ řekl Roy jakoby mimochodem. „Donutil jsem starého pána, aby ochutnal naše

brandy, a moc mu chutnalo. Minulý víkend jsem byl u jeho ženy.“

„Ano?“

„Moc tě pozdravuje.“

„To je od ní hezké. Řekl bych, že si mě vůbec nepamatuje.“

„Ale ano, pamatuje. Asi před šesti lety jsi byl u nich na obědě, viď? Říkala mi, že starý pán měl z tvé návštěvy velikou radost.“

„Zdálo se mi, že ona ze mne zrovna velkou radost neměla.“

„Ach, to se velice mýlíš. Musela být ovšem moc opatrná. Starého pána otravovala spousta lidí, kteří ho chtěli vidět, a ona na něj musela dávat pozor. Měla vždycky strach, aby nepřepínal své síly. Když se nad tím člověk zamyslí, je to úžasné, jak ho dokázala udržet naživu a v plné síle až do čtyřiaosmdesáti let. Od té doby, co zemřel, se s ní často vídám. Je strašně osamělá. Zasvětila koneckonců pětadvacet let svého života péči o Driffielda. Musela ho hlídat jako Othello, to víš. Je mi jí skutečně líto.“

„Je ještě poměrně mladá. Řekl bych, že se ještě vdá.“

„Ach ne, to nemůže udělat. To by bylo děsné.“

Na chvíli jsme se odmlčeli a vychutnávali brandy.

„Ty jsi vlastně jeden z mála lidí, kteří jsou ještě naživu a znali Driffielda, když to byl neznámý člověk. Kdysi jste se často stýkali, viď?“

„Do jisté míry. Byl jsem tenkrát skoro chlapec a on už byl muž ve středních letech. Kamarádi jsme nebyli, to chápeš.“

„Možná že nebyli, ale jistě o něm víš spoustu věcí, které jinak nikdo neví.“

„To asi ano.“

„Myslel jsi někdy na to, že o něm napíšeš knihu vzpomínek?“

„Proboha, to ne!“

„A neměl bys to udělat? Byl to přece jeden z největších spisovatelů naší doby. Poslední viktorián. Ohromná postava. Jeho romány mají stejnou naději vstoupit do historie jako kterékoli jiné, které byly napsány za posledních sto let.“

„To bych se moc divil. Mně připadaly vždycky dost nudné.“

Roy se na mne podíval a v očích mu zajiskřil smích.

„To jsi celý ty! Ale v každém případě musíš připustit, že jsi s tímhle názorem v menšině. Nestydím se přiznat, že jsem jeho romány nečetl jenom jednou nebo dvakrát, ale nejméně šestkrát, a pokaždé se mi zdály lepší. Četl jsi, co se o Driffieldovi psalo, když zemřel?“

„Něco jsem četl.“

„Já četl všechno a ta jednomyslnost názorů byla prostě úžasná.“

„Když všichni psali totéž, nebylo vlastně zbytečné všechno číst?“

Roy dobromyslně pokrčil širokými rameny, ale na mou otázku neodpověděl.

„Myslím, že literární příloha *Timesů* byla skvělá. Starému pánovi by určitě dělalo dobře, kdyby ji mohl číst. Slyšel jsem, že *Quarterly* o něm chystá článek v příštím čísle.“

„Já si stejně myslím, že jeho romány jsou dost nudné.“

Roy se shovívavě usmál.

„A necítíš se ani trošku nesvůj při pomyšlení, že se lišíš od všech, na jejichž mínění záleží?“